

“La vida de Francesc de Borja m’ha obert molts ulls sobre el segle XVI”

Josep Piera (Gandia, Safor, 1947) publica a Edicions 62 el llibre *Francesc de Borja. El duc sant*, premi Joanot Martorell de narrativa 2009.

—Què us va fer interessar pel duc Francesc de Borja, el besnét d’Alexandre VI, segon papa Borja, i de Ferran el Catòlic, membre santificat de la Companyia de Jesús?

—En saber que es volia celebrar a Gandia el cinquè centenari del seu naixement, que s’escau enguany, em vaig adonar que era un personatge que m’era pràcticament desconegut i el vaig voler conèixer a fons, per biografiar-lo com havia fet amb Ausiàs Marc. Així tindria biografiats els dos personatges més universals de la meua tradició més pròxima.

—I per què no us havia interessat, fins llavors?

—Atesa la seua iconografia religiosa tridentista me n’havia allunyat. No sabia res de la grandiositat del personatge des del punt de vista humà, espiritual. A priori sentia com un rebuig interior. No m’he educat amb els jesuïtes i, per tant, no li tenia una simpatia prèvia.

—I què és allò que més us ha sorprès en conèixer-lo de prop?

—Moltes coses. Per exemple, la profunda humanitat adolorida del personatge, la seua actitud radical i sorprenent. És un dels grans personatges universals del segle XVI. Com a ésser humà, com a noble, com a Borja i com a religiós. I com a personatge literari, és clar: parlem d’un home que ha estat molt biografiat al llarg dels segles.

—No ha estat molt mitificat?

—És inevitable. La seua vida canvia amb el temps, a través de les biografies. Primer apareix molt franciscà i quan ja és el sant, és glorificat. I després es busca el noble. Jo he volgut ocupar-me de les seues etapes fosques i de les mitificades, a través del gènere clàssic greco-llatí de les vides, des de les de Plutarc a les de sants. No es tracta de fer una reproducció exacta de les vides viscudes, sinó un relat. Una biografia vol dir això, vida escrita, l’escriptura de la vida.

—Com en Ausiàs Marc?

—És el cas contrari. Ausiàs Marc no havia estat objecte de cap biografia i vaig construir-la a partir de la seua obra, bà-

Josep Piera publica el relat biogràfic *Francesc de Borja. El duc sant*, premi Joanot Martorell, a Edicions 62.

sicament. Tenia apunts biogràfics, però no una biografia, i només del segle XX. Francesc de Borja té biografies escrites poc després de morir-se. N’hi ha en totes les llengües, tret del català. La primera, que és inèdita, va ser escrita pel jesuïta Dionisio Vázquez, abans de la canonització, i l’he poguda llegir gràcies a l’investigador Santiago La Parra, que em va facilitar una transcripció.

—Per què és inèdita?

—No es va considerar publicable perquè no era acabada o bé perquè no s’adequava al cànon del moment.

—El veieu més duc que no pas sant, o a l’inrevés?

—Ei no és sant, el fan sant. Els primers quaranta anys és un noble del segle XVI hispànic. I després, durant vint anys serà un home profundament religiós. La seua posteritat la deu al fet de ser sant i ser Borja. Aquesta és tota la gràcia del personatge. Fa gran la Companyia de Jesús, que llavors s’acaba de

fundar. Són una colla d’amics. Per a sant Ignasi de Loiola la cosa important era que fora duc, Borja i protegit pel papa. Una cosa interessant: això comença a Barcelona. Els primers contactes amb els jesuïtes els té quan és virrei de Catalunya.

—Era sincera, la seva religiositat, penseu?

—És profunda. No és per ambició de poder. Quan entra als jesuïtes, l’orde no té cap rellevància. La Inquisició el persegueix, cosa no prou coneguda, perquè era un místic. Allò que jo desconeixia és la profunda significació que té el dolor i la mort a la seva vida. La idea de Déu és l’única medecina que apaivaga el dolor, en aquella època. Ell m’ha obert molts ulls sobre el segle XVI, en el qual no estàvem gaire interessats perquè és el segle en què comença la decadència de la Corona d’Aragó. És un moment deliciosament complex, o dramàticament complex. La seua vida és això: essent un noble de formació humanística esdevindrà una icona de Trento.

—Hi heu vist cap punt en comú, amb Marc?

—L’obsessió per la mort. Estic segur que el llegia. A la biblioteca ducal de Gandia hi havia una edició del poeta. Per tant, no hi ha un trencament de la tradició en aquest temps. Hi haurà a poc a poc un canvi lingüístic, però no cultural.

Lluís Bonada